

LEHDISTÖTIEDOTE

Julkaisuvapaa 13.12. klo 11.00

KUUMA-kunnat – Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula - muodostavat useilla eri hyvinvoinnin mittareilla tarkasteltuna varsin yhtenäisen alueen. Suurimmat erot kuntien välillä liittyvät palveluihin, liikenneyhteyksiin sekä asuin ympäristöön. Tiedot käyvät ilmi juuri ilmestyneestä KUUMA-kuntien asukkaiden hyvinvointia, palveluja ja elämänlaatua selvittäneestä kansalaiskyselystä, jonka toteutti Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto yhteistyössä KUUMA-kumppanuusohjelman ja Uudenmaan liiton kanssa. Kyselyyn vastasi tämän vuoden alussa yli 2300 KUUMA-kuntien asukasta.

Väki liikkuu vetovoimaisella alueella

KUUMA-seudun asukkaat pääsääntöisesti viihtyvät asuinalueellaan hyvin, kokevat asumismukavuutensa hyvänä ja asuin ympäristönsä viihtyisenä ja turvallisena. Asuinalueiden erityisenä vahvuutena ovat rauhallisuus, palveluiden läheisyys ja luonto.

KUUMA-kuntien asukasmäärät kasvavat sekä muuttoliikkeen että väestön luonnollisen kasvun myötä. Suurin osa KUUMA-alueen asukkaista on asunut aiemmin pysyvästi jossain muualla kuin nykyisessä asuinkunnassaan. Alue on varsin vetovoimainen, muuttoliike KUUMA-kuntiin jatkuu lähivuosinakin voimakkaana. Tähän vaikuttavat sekä asumisympäristöön ja asumisen laatuun liittyvät tekijät että asuntojen hintataso suhteessa Helsingin läheisyyteen. Muuttajat tulevatkin tyypillisimmin Helsingistä. Alueelle ovat viime vuosina muuttaneet erityisesti suhteellisen hyvin koulutetut, iältään 25–44-vuotiaat ja lapsiperheet. Uusimmassa muuttoaallossa alueelle on muuttanut varsin paljon myös yksinasuvia työllisiä ja opiskelijoita.

Muuttoliike ei kuitenkaan ole yksisuuntaista: ikään ja elämäntilanteeseen kytkeytyvä lähtömuutto on varsin runsasta. Kokonaisuudessaan viisi prosenttia kyselyyn vastanneista on päättänyt muuttaa ja 22 prosenttia harkitsee muuttoa. Keskeisimmät lähtömuuttosyyt liittyvät asunnon kokoon, asuin ympäristön viihtyisyyteen, liikenneyhteyksiin ja asumiskustannuksiin. Muuttopäätöksen tehneillä korostuvat työhön liittyvät syyt ja tontin saatavuus. Muuttoa harkitsevilla muuttosyynä painottuvat korkeat asumiskulut ja taustalla näkyy myös tyytymättömyys sosiaalisiin suhteisiin ja oman elämän hallintaan. Muuttoaikeisista 60 prosenttia on muuttamassa kotikuntansa ulkopuolelle ja loput kotikuntansa alueella, usein samalle asuinalueelle. Hyvä työllisyystilanne sitoo nykyiseen asuinkuntaan erityisesti lapsiperheitä ja aikuistalouksia. Kunnan sisällä toiselle alueelle muuttavat ovat tyytymättömiä lähinnä vain asuinalueensa julkisiin palveluihin ja vaikutusmahdollisuuksiin asuin aluetta koskevissa asioissa.

Asuinalueen palveluihin, liikenneyhteyksiin, viihtyisyyteen ja turvallisuuteen tyytymättömyys vie lähikuntiin ja heikko työtilanne, työssä viihtyminen ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet etäämmälle. Lähemmäksi pääkaupunkia hakeutuminen korostuu erityisesti alle 25-vuotiailla ja opiskelijatalouksilla sekä yksinasuvilla työllisillä.

Asukkaiden kiinnittyminen KUUMA-alueelle näyttää liikkuvuuden voimakkuudesta huolimatta korkealta, sillä valtaosa pitää tärkeänä asua juuri nykyisessä asuinkunnassaan.

Muuttoliikkeen lisäksi liikkuvuus ilmenee runsaana työssä käyntinä asuinkunnan ulkopuolella. Tämä on KUUMA-alueella sekä koko Uttamaata että koko maan keskiarvoa runsaampaa ja runsasta varsinkin lapsiperheissä ja alueelle viime vuosina muuttaneilla.

Sosiaaliset suhteet ja naapuriavun kulttuuri vahvoja - osallistumismahdollisuuksissa kehitettävää

Vaikka muuttoliike alueelle on ollut suhteellisen voimakasta, sosiaalinen aktiivisuus on varsin hyvää. 2000-luvulla alueelle muuttaneet saavat paljon tukea lähiverkostoiltaan, suvultaan ja myös julkisilta palveluntuottajilta. Lähiyhteisöjen toimivuudesta kertoo osaltaan naapureiden kanssa keskustelun ja naapureiden keskinäinen auttamisen yleisyys, sillä noin 80 prosenttia kertoi saaneensa tai antavansa naapuriapua. Osallistumisaktiivisuus järjestöjen toimintaan, varsinkin urheilu- ja liikuntajärjestöjen toimintaan on runsasta. Peräti 75 prosenttia vastaajista osallistuu vähintään satunnaisesti ja puolet säännöllisesti useamman eri yhdistyksen tai järjestön toimintaan.

KUUMA-kunnissa koetaan aiempiin hyvinvointianalyysihin verrattuna enemmän puutteita asuinympäristöä koskevissa vaikuttamismahdollisuuksissa. Vaikutusmahdollisuutensa asuinympäristöä koskevissa asioissa kokee puutteellisenä kolmasosa vastaajista, yhteiskunnallisissa asioissa vajaa puolet vastaajista. Parhaimpina vaikuttamismahdollisuutensa kokevat korkeasti koulutetut, 25-44 -vuotiaat, naiset ja heikoimpina useista hyvinvoinnin vajeista kärsivät.

Alueelle viime vuosina muuttaneiden kiinnittyminen näyttää olevan hyvä. Ongelmana uusilla asukkailla on se, ettei heillä ole kokonaisvaltaista käsitystä paikallispolitiikasta ja -poliitikoista, mikä vähentää äänestysaktiivisuutta ja tyytyväisyyttä vaikuttamismahdollisuuksiin. Osallistumismahdollisuuksissa oman asuinalueen kehittämiseen ja laajemminkin päätöksentekoon vaikuttamiseen on KUUMA-kuntien alueella kehitettävää. Erityisen haasteen muodostavat sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle jääneet ryhmät, joille tarvitaan aivan uudenlaisia osallistumisen muotoja ja väyliä. Sosiaalisen syrjäytymisen kannalta riskiryhmässä ovat työttömät, yksinasuvat työttömät ja heistä erityisesti yksinasuvat keski-ikäiset työttömät miehet. Muun muassa järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia ei ole kaikilta osin vielä otettu käyttöön.

Palvelupulmat näkyvät joukkoliikenteessä

KUUMA-alueen asukkaista 41 prosenttia kokee julkiset palvelut hyvinä, 29 prosenttia keskinertaisina ja 30 prosenttia huonoina. Hyvinä palveluita pidetään erityisesti Keravalla ja Järvenpäässä. *Sosiaalipalveluista* parhaiten tarpeisiin vastaavat lapsille ja lapsiperheille suunnatut palvelut. Sosiaaliasiamiehen palvelujen, toimeentulotukiasioiden sekä lasten kotihoidon tuen koettiin vastavan heikoimmin palvelutarpeisiin. *Terveyspalveluista* parhaimmat arviot saavat yksityiset lääkäri- ja hammaslääkäriasemat sekä äitiys- ja lastenneuvolat. Terveyspalvelujen ongelmakohtat liittyvät erityisesti mielenterveyspalveluihin, lasten- ja nuorten psykiatriisiin palveluihin, potilasasiamiehen palveluihin, sairaanhoidon jälkeiseen kuntoutukseen sekä julkiseen hammashoittoon.

Muista palveluista ollaan selkeimmin tyytyväisiä apteekkeihin, kirjastoihin ja peruskouluihin. Nämä palvelut saavat kokonaisuudessaan parhaimmat arviot kaikista palveluista. Yleisesti ottaen kuntalaiset ovat varsin tyytyväisiä myös postiin, lukioihin, vesi- ja jätehuoltoon sekä kansalais- ja työväenopistoihin. Tonttien tarjonnan, velkaneuvonnan, oikeusavun ja joukkoliikenteen koetaan vastaavan heikoimmin tarpeisiin.

Joukkoliikenteen pulmat nousevat varsin selkeästi esille. Joukkoliikenteen toimivuuden ja riittävyyden arvioi huonoksi tai melko huonoksi 40 prosenttia ja hyvänä tai melko hyvänä niitä pitää 35 prosenttia vastaajista. Tyytymättömämpiä joukkoliikenteeseen ovat lapsiperheet, 35-44-

vuotiaat ja tyytyväisimpiä yli 74-vuotiaat. Myönteisimmin joukkoliikenteen toimivuuden ja riittävyuden arvioivat keravalaiset, tyytymättömiä oltiin Pornaisissa ja Nurmijärvellä. Joukkoliikenneyhteyksien pulmakohdiksi nousevat pitkät vuorovälit ja puuttuvat yhteydet KUUMA-kuntien sisällä ja välillä.

Joukkoliikenteen käyttäjistä 60 % käyttää säännöllisesti raideyhteyksiä. Kutsuohjattu joukko-liikenne (Sampo) on käytössä Keravalla, Järvenpäässä, Nurmijärvellä ja Tuusulassa, joissa sitä ilmoittaa käyttävänsä vähintään satunnaisesti vajaa neljännes vastanneista. Sampo-liikenne palvelee varsin monipuolisesti erityyppisiä käyttäjäryhmiä ja sitä käyttävät erityisesti lapsiperheet ja eläkeläiset. Sampo-liikenteen haasteena on tunnettuuden lisääminen.

Se, miten palvelut vastaavat ihmisten tarpeisiin, koetaan KUUMA-kunnissa hieman heikompana kuin vastaavilla muualla tehdyillä kansalaiskyselyalueilla. Tähän saattaa olla syynä joidenkin palvelujen kysynnän kasvu voimakkaan muuttoliikkeen seurauksena, mihin palvelujärjestelmä ei vielä riittävästi ole ehtinyt reagoida. Alueen nuori ikärakenne ja lapsiperhevaltaisuus saattavat myös aiheuttaa suurempia palveluodotuksia.

Palvelut halutaan lähelle

KUUMA-kuntien yhteistyö palvelujen kehittämisessä nosti esiin huolenaiheita. Yli puolet KUUMA-alueen asukkaista pelkää palveluyhteistyön etäännyttävän palveluja entisestään. Suurin osa uskoo peruspalvelujen säilymiseen ennallaan, mutta kolmannes pelkää niiden heikentymistä. Asukkaista 60 prosenttia uskoo kuntien välisenä yhteistyönä tuotettujen palvelujen kallistuvan. Asukkaista 45 prosenttia uskoo niiden tulevan maksamaan kunnalle enemmän ja kolmannes uskoo palvelujen hinnan laskevan. Kriittisimmät arviot tulevat iäkkäimmiltä ja erityisesti niiltä, jotka pitävät muita useammin julkisia palveluja nykyiselläänkin heikkoina, sekä niiltä, joiden hyvinvoinnissa on puutteita. Lapsiperheet uskovat muita ryhmiä useammin yhteisten palvelujen laatuun, osaamiseen ja erityispalvelujen turvaamiseen sekä hinnan alenemiseen.

Hyvinvoinnin tila keskimäärin hyvä – tyytymättömyys ja hyvinvoinnin puutteet kasautuvat

Ihmisille ovat hyvinvoinnin kannalta merkityksellisimpiä terveys, työ- ja taloustilanne, sosiaaliset suhteet ja vaikutusmahdollisuudet omaan elämään. Näihin liittyvät vahvuudet ja puutteet ovat hyvinvoinnin subjektiivisen kokemuksen kannalta suurimpia. Suurimmalla osalla asukkaista nämä näyttäytyvät alueella varsin hyviltä. Hyvinvointipuutteista kärsivät tai elämäntilanteeseensa tyytymättömien ryhmät ovat määrällisesti pieniä, mutta laadulliset erot ovat valtaväestöön nähden suuria. Hyvinvoinnin vajeiden, tyytymättömyyden ja pahoinvoinnin kasautuminen samoihin ryhmiin on ongelma. Hyvinvoinnin puutteita on erityisesti yksinasuvilla, työttömillä, ikääntyneillä, opiskelijoilla, pienituloisilla ja sosiaalisista suhteista syrjässä olevilla.

KUUMA-kuntien väliset erot eivät näiltä osin ole merkittäviä eivätkä KUUMA-kunnat tässä suhteessa poikkeaa huomattavasti muista hyvinvointianalyysialueista. Asukkaiden taloudellinen tilanne näyttäytyy kuitenkin keskimääräistä parempana. Määrällisesti suurinta tyytymättömyyttä asukkailla on palveluihin ja liikenneyhteyksiin (yli neljännes) sekä laajempiin vaikutusmahdollisuuksiin (yli kuudesosa). Kuntien välisiä eroja ei niinkään ole varsinaisissa hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä, vaan lähinnä tyytyväisyydessä hyvinvointia tukeviin palveluihin ja liikenneyhteyksiin.

Käytössä laaja aineisto

Kansalaiskyselyn teemoja olivat asuminen ja asuinympäristö, terveys, sosioekonominen tilanne ja taloudelliset ongelmat, sosiaaliset suhteet, tuki ja osallisuus, palvelut sekä hyvinvointi,

tyytyväisyys ja elämänlaatu kokonaisuudessaan. Näin kertynyt laaja aineisto antaa lähtökohtia ja aineksia alueella tehtävään suunnittelu- ja kehittämistyöhön sekä päätöksentekoon.

Lisätietoja antavat

tutkimuspäällikkö Aki Siltaniemi, puh. (09) 7747 2290, 050 367 3447, sähköposti aki.siltaniemi@stkl.fi ja tutkimuspäällikkö Anne Eronen, puh. (09) 7747 2206, 050 574 2544, sähköposti anne.eronen@stkl.fi sekä yhteistyöjohtaja Kirsi Mononen, KUUMA-kumppanuusohjelma, puh. (09) 2705 1425, 040 569 5511, sähköposti kirsi.mononen@KUUMA.fi
Johtopäätökset ja yhteenveto www.stkl.fi

Tutkimuksen bibliografiset tiedot

Aki Siltaniemi, Anne Eronen, Anne Perälähti, Pia Londén
Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu KUUMA-kunnissa
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki 2005-12-09, ISBN 951-747-965-3, 272 sivua, hinta 23 euroa, Tilaukset kustantajalta, puh. (09) 774 721, sp. julkaisut@stkl.fi
Lehdistökappaleiden tilaukset Pia Londen, puh. (09) 7747 2207 tai 050 552 0790